

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze diplomové práce

Přesčasová práce a nároky z ní vyplývající

Vlasta Štočková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce nazvaná Přesčasová práce a nároky z ní vyplývající, klade zejména důraz na právní úpravu pracovní doby a z ní vyplývajících nároků za odměňování práce přesčas.

Hlavní výzkumnou otázkou je: „Jsou na vybraných typech školských zařízení přesčasové hodiny odměňovány podle doložených právních předpisů?“

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou, kde v rámci teoretické části dochází k rozboru a popisu vybraných oblastí z odborné literatury, zejména Pracovního práva od M. Bělíny, která patří mezi jedny z nejlepších knih zabývajících se historií pracovního práva. Mohla by zřejmě bezpochyby posloužit jako manuál pro začínající personalisty nebo mzdové účetní. Další knihou, ze které je z velké míry čerpáno, je Zákoník práce od autorky Andraščíkové a kolektivu. Tento materiál je svým přehledným pojetím schopen předkládat a vysvětlovat vybrané paragrafy pracovního práva. Náhorně a srozumitelně analyzuje odbornou literaturu a právní předpisy. Autorka se zaměřuje především na individuální pracovní právo, které je pro obsah celé práce stěžejní. Jsou postupně popsány a rozebrány jednotlivé prvky pracovněprávních vztahů, v nichž je pozornost zaměřena zejména na definici pracovního poměru, která je úzce propojená s pojmy pracovní doba, práce přesčas, odměňování práce přesčas.

Hlavním cílem této diplomové práce je komparace odborných názorů v základních právních předpisech pracovního práva a odborné literatuře, které práci přesčas právně upravují, se získanými informacemi pracovní politiky na úrovni školství.

Dílním cílem je vyhodnocení jejich naplnění na vybraných typech školských zařízení.

Praktickým výstupem práce jsou získané informace a zkušenosti zaměstnanců vybraných typů školských zařízení, rodičů a veřejnosti, z blízkého okruhu Dětského domova se školou v Libereckém kraji, se kterými je jmenované zařízení v úzkém kontaktu vzhledem k jeho školním, mimoškolním a pracovním aktivitám.

Klíčová slova

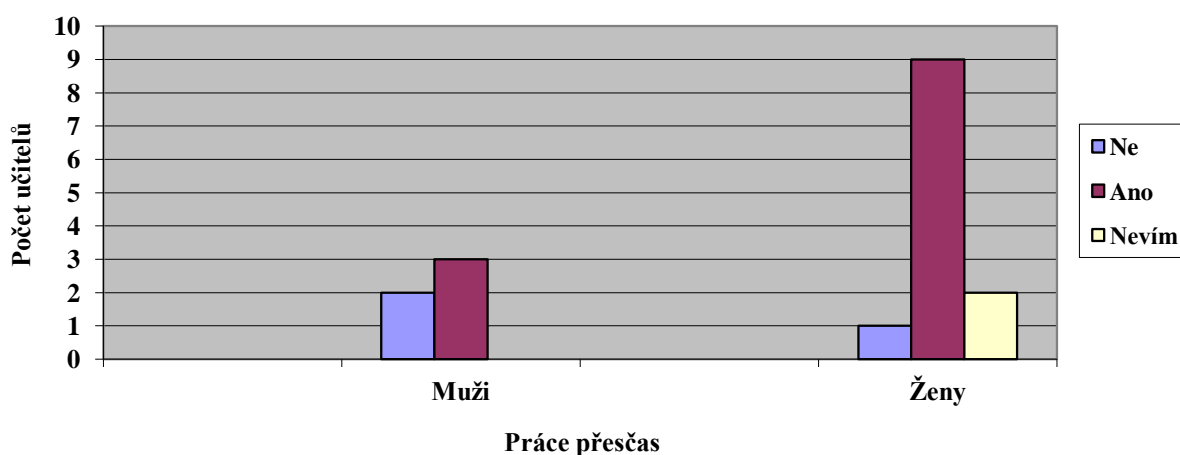
Pracovní doba, práce přesčas, zákoník práce, evidence pracovní doby, odměňování za práci přesčas, příplatek, mzda, plat, odměňování, pedagogičtí pracovníci

Cíl práce a metodika

V úvodních částech práce je použita metoda analýzy odborné literatury a právních předpisů. K sumarizaci získaných poznatků, které vedou k pochopení nových zákonitostí a vztahů, je použita metoda syntézy. K získávání nezbytných informací v průběhu vytváření diplomové práce, je použita metoda ústního dotazování, tedy rozhovoru neboli interview, a to s vybranými zaměstnanci, rodiči a veřejností. Výsledky probíhajících rozhovorů, vytváří a dokreslují jisté předpoklady. Je důležité zdůraznit, že se výsledky kvalitativního výzkumu nevyjadřují pouze číselně, ale slovně. Vzhledem k tomu, že zkoumaný vzorek není příliš velký, přibližně do šedesáti osob, průzkum provádí pouze jedna osoba a probíhá také vždy mezi dvěma účastníky. Otázky jsou pokládány dotazovaným v tom znění, jak byly původně zformulovány, protože podobně jako u dotazníku, se používá seznam standardizovaných otázek. Počet otázek je celkem šestnáct, osm pro pedagogy a osm pro ostatní veřejnost. Vzhledem k tématu citlivé oblasti financí, nejsou kladené otázky příliš obsáhlé, protože i tak mohou pro někoho vytvářet komplikované nebo choulostivé situace.

Výsledky

Graf – Pracují dotazovaní učitelé přesčas?

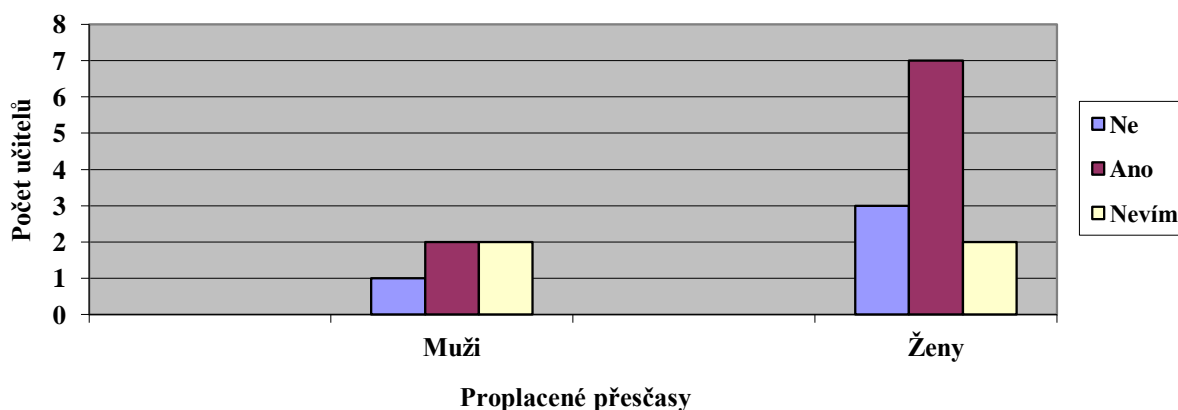

Zdroj: vlastní zpracování

Veřejnosti není známo, že také učitelé v některých případech musí odvádět práci přesčas. Učitelé tedy pracují přesčas stejně jako jiní zaměstnanci, pouze tento fakt není pro ostatní okolí vidět. Do přesčasových hodin pedagogů se řadí všechny školní akce, ke kterým patří návštěvy kin a divadel, výstav a jiných kulturních akcí, dále školy v přírodě a také sportovní, výtvarné a recitační soutěže. Tyto přesčasové hodiny jsou u pedagogů označovány jako nadúvazkové, proto záleží na stanovené výši úvazku každého jednotlivého pedagoga. Vůbec není zanedbatelné, že učitelé mnohdy pracují více přesčas, než je vůbec zákonem dovoleno. Jen se na tuto skutečnost jednoduše nepoukazuje.

Tři z pěti dotázaných učitelů – mužů, přesčasovou práci ve škole vykonává. Výše zpracovaný graf výrazně zaznamenává mnohem větší počet dotázaných žen, které potvrzují účast na přesčasových hodinách u svého zaměstnavatele. Dotázaní pedagogové se nad výkonem přesčasových prací nepozastavují a berou ji jako samozřejmou v přiměřené výši. K nestandardní situaci dochází při dlouhodobém zastupování některého z kolegů, z důvodu pracovní neschopnosti. Nastalou situaci je třeba řešit náhradní alternativou, než je přesčasová práce, neboť ta je ve větší míře výrazně finančně náročnější pro každého jednotlivého zaměstnavatele.

Graf – Mají učitelé povědomí o proplácení svých přesčasových hodin?

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud budeme předpokládat, že dotazovaní pedagogové odpovídali na tuto otázku pravdivě, pak je velmi pravděpodobné, že pokud přesčasy proplacené mívají, vědí, že si mohou přijít ke slušnému platu. Čtyři pedagogové nemají přesčasy proplacené a další čtyři

nevědí, zda jim propláceny jsou. Nyní se nabízí otázka, zda si vedou osobní evidenci odpracovaných hodin a nebo se chtěli otázce vyhnout.

Závěr

Tato diplomová práce kladla zejména důraz na právní úpravu pracovní doby a z ní vyplývajících nároků odměňování práce přesčas.

Provedeným výzkumem autorka došla k následujícím zjištěním a závěrům. Vzorek dotazovaných pedagogických pracovníků, podílejících se svým pracovním výkonem na vybraných stupních školských zařízení, poměrně zodpovědně popsal míru povědomí svého pracovního naplnění a s tím spojeného odměňování v pedagogické rovině. Předmětem výzkumu byly obzvláště otázky odměňování za uskutečněné přesčasové hodiny, které často pedagogové plní nad rámec zákonem daných právních předpisů. Došlo ke zjištění, že většina z dotazovaných pedagogů ví o způsobu proplácení přesčasových hodin na jeho pracovišti, zná své možnosti a má povědomí, kde si výši odměny za přesčasovou práci konkrétně dohledá na výplatní pásce. Pokud tyto odpovídali pravdivě, tedy, že k proplácení přesčasových hodin dochází, pak ani nezatajovali, že si v tomto případě mohou svou výši platu výrazně navýšit. Pouze čtyři z celkového počtu sedmnácti pedagogů nevěděli, zda k proplácení dochází.

Je důležité podotknout, že proplácení vyššího počtu přesčasových hodin pedagogů je finančně značně náročné a může zásadně ovlivnit rozpočet mzdových prostředků každé školy. V první řadě záleží na zřizovateli, jakou výši peněz na platy svému školskému zařízení poskytne a pak již jsou následující kroky na uvážení ředitele, jakým vydaným vlastním vnitřním platovým předpisem tyto prostředky ochrání a dále přerozdělí. Výši odměny za přesčasové hodiny může v ojedinělých případech zahrnout do nenárokové složky platu.

Je všeobecně známo, že ekonomika roste a prostor pro jednání o platech jak pedagogických, tak i nepedagogických pracovníků se postupně otevírá. V této poloze už záleží jen na odpovědnosti politiků, zda budou schopni a ochotni na změnách zapracovat.

Seznam vybraných použitých zdrojů

ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. AT AL. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy s komentářem*. 9. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2015. Práce mzdy pojištění. ISBN 978-80-7263-921-2.

BĚLINA, Miroslav. A KOL. *Pracovní právo*. 6. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-405-6.

HŮRKA, Petr. A KOL. *Pracovní právo: v bodech s příklady*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-531-1

MATĚJKOVÁ, Pavla. *Platy učitelů?: Ne každá změna je k lepšímu*. Rodina a škola: časopis pro všechny učitele. 2010, LVII, č. 9, s. 1. DOI: ISSN 0035-7766.

NEŠČÁKOVÁ, Libuše a Jaroslav JAKUBKA. *Zákoník práce 2012 v praxi: komplexní průvodce s řešením problémů*. 2. vydání. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2012. ISBN 978-80-247-4037-9.

MAJEROVÁ, Věra., MAJER, Emerich. *Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství, část II*. 2. vydání. Praha: ČZU PEF, 2012. ISBN 978-80-213-1698-0

Zákon č. 563/2004 Sb., Zákon o pedagogických pracovnících

Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

Zákon č. 472/2011 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

FRYČ, Jindřich a František DOBŠÍK. PRÁVNÍ VÝKLAD K § 23 ZÁKONA O PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍCÍCH. In: Wwww.msmt.cz [online]. 2012 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/pravni-vyklad-k-23-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich>

KOMENDOVIÁ, Jana. Veřejnoprávní zásahy státu do právních vztahů vznikajících při výkonu závislé práce. In: Wwv.law.muni.cz [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z:

http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/10%20Ovlivnovani%20sfery/13%20komendova.pdf

PLÁNIČKOVÁ, Zuzana. Práce přesčas, její limity a odměňování. In: Osz.cmkos.cz [online]. 2013 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://osz.cmkos.cz/cz/clanky/13-8-2013-prescas-a-odmenovani.aspx>

SLÁDEK, Václav. Práce přesčas a její vazba na stanovenou týdenní pracovní dobu. In: Wwv.mzdovapraxe.cz [online]. 2007 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d1882v2560-prace-prescas-a-jeji-vazba-na-stanovenou-tydenni-pracovni-dobu/>